

קוּבֵץ שִׁפְתֵי כֹהֵן

גדר ליבון חמור וקל³⁰

תנן במסכת ע"ז (דף ע"ה ע"ב):

"הלוקח כלי תשמיש מן הגויים, את שדרכו להטביל יטביל, להגעיל יגעיל, ללבן באור ילבן באור".

ושם בגמרא:

"תנא: וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה. מנהני מילי וכו' אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: אפילו כלים חדשים במשמע, דהא ישנים וליבנם כחדשים דמו".

ולכאורה קשה מה עניין חדשים אצל ישנים וליבנם. דהרי הטבילה אינה מפליטה את האיסור הבלוע בכלי, עד שנימא שאם הכלי כבר פלט את האיסור הבלוע בו שוב אין צורך להטבילו, ובכל מקום אין הטבילה אלא עניין טהרה ולא הפלטת איסור. וכ"כ הרמב"ם (פרק י"ז ממאכלות אסורות הלכה ה')::

"ומפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעולי גויים לא מידי טומאה, שאין לך טומאה עולה על ידי האש וכל הטמאים בטבילה עולין מטומאתן, וטומאת מת בהזאה וטבילה, ואין שם אש כלל אלא לענין גיעולי גויים, וכיון שכתוב וטהר אמרו חכמים הוסיף לו טהרה אחר עבירתו באש להתירו מגיעולי גויים".

הרי שדבר שנאסר בגיעולי גויים צריך להכשירו מהאיסור הבלוע בו ולהוסיף לו טהרה אחרת על ידי טבילה, ודאי שהטבילה באה נוסף להפלטת האיסור הבלוע בכלי, ולא במקום הפלטה זו. אבל כלי שמעולם לא נאסר מחמת גיעולי גויים, ואינו צריך הכשר ליבון, מהיכא תיתי לחייבו טהרה במקוה.

איתא בתוספות (פסחים דף ל' ע"ב) ד"ה:

"התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם - ... וא"ת והלא יוצא מידי דופיו ע"י כבשונות? וכו'. ואור"ת דזה לא חשיב יוצא מידי דופיו דכיון שהסיקו נעשה ככלי חדש שכן דרך כלי חרס כשעושיין אותו נותנו אותו בכבשן להסיקו. וכו'. ולר"ת יש להקשות תנור שנטמא אמאי חולקין לשלשה וכו' ליעבד ליה היסק ותו לא? ונראה לרשב"א דמיירי בקדרה שאין דרכה להסיק כשמחזירין אותה לכבשונות אז פנים חדשות באו לכאן אבל תנור כל שעה ושעה מסיקו מבפנים ולא פנים חדשות דמי וצריך שבירה".

³⁰נדפס בספר 'לתורה והוראה', ניו - יורק התשמ"ט.

קו ב י ש פ ת י כ ה ן

ונראה פשוט בכוונת דבריו דלעניין הכשרת מאיסור אין צורך שיהיו פנים חדשות, שהרי מה עניין זה לזה, אלא שקשה מלישנא דקרא (ויקרא פרק ו' פסוק כ"א): "וכלי חרם אשר תבושל בו ישבר", דהלא אין צורך לשוברו, שדי לו בהיסק בכבשונות. ועל זה תירץ ר"ת דחזרה לכבשונות אף שהוויא הכשר הכלי מחמת שההיסק שרף את האיסור שבתוכו, עם זה הוא נחשב לכלי חדש עד שאפשר לומר שהכלי הקודם אינו עוד בעולם ונשבר, וזה ישוב הלישנא דקרא עם ההלכה. ועל זה מקשה התוס' דאם אמנם היסק כלי חרם נחשב שהכלי הקודם אינו בעולם עוד, ונשבר, נימא דהוא הדין גבי תנור שנממא, שאף שאיתא בקרא (ויקרא פרק י"א פסוק ל"ה) "ותיץ", מ"מ הא היסק הוי כנתיצה, ומדוע צריך לחלקו לשלשה כדי להחשיבו שניתץ כבר, הא די בהיסק. ותירץ הר"ש שרק קדרה שהוסקה נחשבת שאין הקדרה הראשונה עוד בעולם, אבל תנור שהוסק אינו פנים חדשות. וכל זה דווקא לעניין טומאה וטהרה בכלי חרם, שגזרה תורה שאותו תשבורו ותנור וכיריים יותץ. אבל גבי כלי שנאסר מחמת איסור שבלע, אין עניין וצורך שיהיה חדש, אלא יש רק לשרוף את האיסור שבלע, ורק שהיסק זה מתיישב עם מה דאיתא גבי חטאת דכלי חרם ישבר, מחמת שפנים חדשות באו לכאן. ולכן גם תנור שדרכו בהיסק, אף שאי אפשר לטהרו מטומאתו על ידי היסק, מכל מקום הרי האיסור שבו נשרף והלך, ולכן הוכשר מאיסורו בהיסק. אבל הב"ח או"ח (סי' תנ"א ד"ה זמ"ש בנמרא דבוכיא היסקו מבחויץ) ובהגהות הש"ס שלו (ע"ז דף ל"ד ע"א אות א') פירש שגם גבי איסור בעינין פנים חדשות בכלי חרם, ולכן לא מהני לתנור היסק גם גבי איסור ולא רק לגבי טומאה. ולכאורה קשה מה עניין פנים חדשות אצל הכשרה מאיסור שצריך רק לשרוף את האיסור. דבשלמא גבי טומאה, אין שייכות לשריפת האיסור, שאין שם איסור לשרוף, וצריך שיהיה פנים חדשות כשבירה. אבל הרי אין השבירה מועילה להכשיר הכלי מידי האיסור הבלוע בו, ואם נחלקו כלי הבלוע מאיסור ונבשל בשבריו, הרי יפלוט את האיסור הבלוע בו ויאסור את התבשיל. וא"כ עיקר הכשרו הוא שריפת האיסור במקומו, ומה עניין זה לשבירה ולפנים חדשות.

והנה גבי גדר ליבון כתב הש"ך (יו"ד סי' קכ"א ס"ק י"ז) בשם הרמ"ה בבדק הבית, שאינו מטעם שמפליט האיסור, אלא ששרוף האיסור במקומו, וז"ל הרמ"ה:

"זהו יודע דהחזרת כבשונות אינו הכשר כהגעלה בכלי מתכות דהתם הוא להפליט מה שבלע אבל ליבון בשום מקום אינו מפליט כל איסור שבו אלא כלוי הוא שמכלה איסור שבתוכו ולפיכך הוא הכשר".

ומבאר שלפי זה לא די בליבון החלק שהשתמשו בו איסור על ידי האור אלא צריך ללבן את הכלי כולו. דלא אמרינן בכך כבולעו כך פולטו שאין הליבון מפליט. משא"כ בהגעלה, שדי להגעיל את החלק שבלע איסור, ואף שמחמת שחם מקצתו חם כולו ומפעפע איסור בכלי כול, מ"מ משום שכבולעו כך פולטו, נפלט האיסור מכל הכלי ע"י הגעלת מקצתו כפי שנבלע בכולו על ידי הבישול במקצתו. וכתב הש"ך שכן הוא גם דעת הרמ"א ולא כעט"ז שכתב שבהשתמש בכלי איסור ע"י האור במקצתו די ללבן את המקצת משום שכבולעו כך פולטו וע"י הליבון הזה אפשר שוב להשתמש בו ע"י האור, אלא דאסור להשתמש בו ע"י האור החדש עד שילבן כולו.

קוּבֵן שֵׁפֵתֵי כֹהֵן

איתא במסכת ע"ז (דף ע"ז ע"א) דשיעור ליבון הוא עד שתשיר קליפתן, ובמרדכי (סי' תת"ס) כתב:

"אומר ריב"א דאותם סכינין הצריכים ליבון לפי ר"ת אם השחיזן בריחיים של אבן די להם אח"כ בהגעלה, לפי שליבון מועיל כדי להעביר הקליפה והאבן מעבירה את הקליפה בטוב".

דין זה הובא ברמ"א (יו"ד ס"ס קכ"א), ומשמע משם שאין דין זה בסכין דווקא, אלא שאפילו שנימא שדינו כשפוד ממש, מותר לכתחילה להשתמש בו חמין על ידי השחזה והגעלה. וכן כתב הב"ח (או"ח סי' תנ"א ד"ה זמ"ש דהליבון מועיל אפילו לא שופפם יפה), שהשחזה והגעלה מהני גם לגבי שיפודים ואסכלאות. וצריך להבין צירוף זה דהשחזה והגעלה, איך הוא שקול כליבון.

ונראה לומר שעיקר מהות דין ליבון כלי שהשתמשו בו איסור ע"י האור הוא לעשותו כלי חדש ביחס לאותו שימוש, ובכלי חרס אף שנשתמשו בו רק בחמין צריך לעשותו חדש ממש. ולבאר עניין זה אקדים מה שידוע בשם זקני הגה"ק מקאצק זצ"ל במעם חילוק דין טומאת כלי חרס מדין טומאת כלי מתכות, שכלי חרס מתטמאין ומטמאין מה"ת מתוכן דווקא אבל גם מאוירן ולא דווקא במגע, וכלי מתכות מתטמאין ומטמאין גם מגבן אבל רק במגע. ואמר הטעם שכלי חרס אין החומר שמהם נעשו חשוב לכלום, שכן הוא עפר בעלמא, וכל חשיבות הכלי הוא מחמת שמיוחד ועשוי לתשמיש, ודאי שעיקר תשמישו הוא מתוכו. לכן טומאת הכלי, שהיא טומאת עיקרו ומהותו, היא דווקא מתוכו אבל גם מאוירו שהוא מקום תשמיש הכלי. אבל בכלי מתכות יש חשיבות גם לחומר שמהם נעשו כשלעצמו, מלבד חשיבות תשמיש הכלי, ולכן אי אפשר לומר שמהותו היחידה של הכלי הוא תשמישו, אלא היא מורכבת מהתשמיש ומהחומר שממנו נעשה. וזה הטעם שכלי מתכת מטמא רק במגע בחומר הכלי, וגם מגבו שאינו מקום תשמישו.

והנה גבי כלי חרס שהשתמשו בו בחטאת שאמרה תורה שישבר, והעידה שאינו יוצא מידי דופיו לעולם, יש לומר שגזירת הכתוב היא שרואים את הכלי כאילו הוא אסור בעצמו. וטעם הדבר כמ"ש שאין מהות עצמית לכלי, אלא תשמישו בלבד, ולכן כשהשתמשו בו איסור בחמין, שנבלע האיסור בכלי, נאסר הכלי לגמרי ונחשב שבכל שימושו הנוספים יפלוט תמיד איסור לתוך ההיתר המתבשל בו. ממילא לדעת הר"ש בפסחים ובע"ז שהבאנו למעלה, כפי שביאר הב"ח, יש להתירו בשתיים דווקא. ההיתר האחד הוא בשריפת האיסור הבלוע בו ע"י הסקתו וחזרתו לכבשונות באופן שלא יחוס עליו דלמא פקעי ולא די בהגעלה כיון שבליעתו היא מעבר לעבר כמ"ש התוס' בפסחים שם. וההיתר השני הוא מה שפנים חדשות באו לכאן, ואף שלכלי הקודם הייתה מהות עצמית של איסור, הנה בהיסק וחזרה לכבשונות אין כאן הכלי האסור הקודם, אלא הוא כלי חדש. לכן כתב הב"ח שלדעה זו אי אפשר להתיר תנור בהיסק, כיון שאף שהאיסור שבו נשרף ונתכלה, מכל מקום הרי דבקה בעצם הכלי מהות איסור, ואינו יוצא ממהות זו אלא על ידי שיתחדש במהותו ויהיה פנים חדשות.

אבל כלי מתכת שיש לו מהות עצמית נוסף לתשמישו, לא גזרה עליו תורה שיהיה אסור בעצמו לעולם. ומכל מקום דינו חלוק בין השתמשו בו איסור בחמין לבין השתמשו בו

קוּבֵץ שֵׁפֵתֵי כְהֵן

איסור על ידי האור. שבשימוש איסור בחמין, מחמת שהכלי הוא רק כלי קיבול לבישול, והבישול נעשה במים, לא נאסר אלא מחמת בליעתו, וצריך להפליט הבליעה בהגעלה. אבל בשימוש איסור על ידי האור, הרי הבישול והצלייה נעשו על ידי הכלי ממש. שכן מצינו בפסחים ריש פרק כיצד צולין שחלוק צלי אש מצלי שיפוד, צלי קדר, וצלי אסכלא. וי"ל שגזירת הכתוב דכלי מדין היא שאף עצם הכלי לא נאסר, מ"מ שימוש הכלי נאסר לחלוטין, ואף שיפלט האיסור ממנו. ושימוש הכלי היינו קליפתו שהיא הנוגעת באוכל ומבשלת אותו והיא הנאסרת, ולכן יליף הבבלי בשלהי עבודה זרה ששיעור ליבון הוא בנשירת קליפתו של הכלי, שקליפה זו נאסרה לחלוטין ואין אפשרות עוד להתירה. ולכן פסק ריב"א שאם מסירים את הקליפה בהשחזה, אף בלא ליבון, אין עוד בכלי חלק האסור לחלוטין, ורק צריך להפליט את האיסור הבלוע בו, ולזה די תמיד בהגעלה. ומכל מקום עיקר הכשר ליבון לדעת הבבלי כפי שפירש הריב"א הוא כמה שנוסף להפלטת האיסור מבחינת השימוש שבכלי יש כאן פנים חדשות, אף שאין פנים חדשות מבחינת עצם הכלי, שכן כלי מתכת אינו נאסר אף פעם בעצמו ככלי חרס.

ולכן יליף רב נחמן ממה שהתורה הצריכה טבילה גם לכלי מתכת שהשתמשו בהם איסור על ידי האור, שכלים חדשים הנקחים מן הגויים צריכים טבילה. שהרי אם נימא שתשמיש האיסור הוא המחייב טבילה, הרי כשליבנו את הכלי ונשרה קליפתו, הרי הוא כחדש לעניין שימוש, כמו שביארנו. והנה כלי שהגדרתו ככלי תשמיש נעשתה ע"י ישראל, אינו צריך טבילה, כמ"ש רבנו זקני זצ"ל בספר האגרות (יו"ד ח"ב סי' מ'), והיה מקום לומר שגם כלי חדש שלא היה בו תשמיש איסור מעולם ע"י גוי אינו צריך טבילה, מחמת שתחילת שימושו הוא בהיתר. לזה בא רב נחמן לומר שאעפ"כ צריך טבילה, שהרי כלי שליבנוהו באור הוא כחדש לעניין תשמישו, ואעפ"כ הצריכה התורה טבילה אצלו, הרי שאין דין טבילה תלוי בתשמיש האיסור אלא בעצם מה שהיה מוכן לשימוש אצל הגוי. דהכנה זו לשימוש היא במהותו ועצמותו של הכלי, ולא בשימושו בפועל ומבחינה זו אין הליבון עושה בו פנים חדשות, ולכן צריך טבילה. וילפינן דגם כלי חדש ממש, שרק היה מוכן במהותו לשימוש יצטרך טבילה, דאין נפ"מ בין זה לזה. ולכן לא הוכיח רב נחמן מהא דכלי שהגעילוהו שצריך טבילה לעניין כלים חדשים, דבאמת מהתם אין ראייה דאין ההגעלה חידוש הכלי, אלא רק הפלטת איסורו, משא"כ בליבון כמ"ש. ויתכן לבאר בדרך זו גם מה שבהיתרא בלע אין דין ליבון אלא הגעלה בלבד, שמ"ש שעצם תשמיש הכלי נעשה איסור, נראה רק שהוא בשם איסור בכלל, אבל לא שיש לו שם איסור פרטי, כנבילה וחזיר וכדומה. דשם איסור פרטי יתכן רק כשדנים בבליעת האיסור בכלי, אבל לא בחלות שם על הכלי עצמו. ולכן בהיתרא בלע, אין שם חטאת הפרטי דבק בכלי כלל. ששום עניין פרטי אינו דבק בכלי עצמו, ומצד עניין השימוש הכללי הן היה בהיתר, ולכן לא שייך בו חידוש תשמיש הכלי שנאסר.

והנה הירושלמי בשלהי עבודה זרה כתב:

"והליבון צריך שיהו ניצוצות מנתזין ממנה".

ובפשטות הדברים היה מקום לומר שפליג על הבבלי בזה, ולדעת הירושלמי דין ליבון אינו חידוש תשמיש הכלי אלא אך ורק שריפת האיסור שדבק בו ונבלע בו. ויש כדמות ראייה לכך כמה שאיתא שם:

קוּבֵין שִׁפְתֵי כְהֵן

”רבמי סלק עם רבי יודן נשייא לחמתא דגדר, ושאלון כסף מן אילין דאוסינום
שאלון לרבי ירמיה אמר צריך להטביל לפי שיצאו מטומאת הגוי ונכנסו
לקדושת ישראל וכו’ מעתה אפילו כלים רבי הושעיה זבין כלים ומטבילין”.

ופירש הרידב”ז זצ”ל שאיבעית הירושלמי הייתה בכלים חדשים אם צריכים טבילה, וליף
שצריכים, מחמת שיצאו מטומאת נכרי לקדושת ישראל. ולא הביא ראיה מכלים שליכנס
באור, כיון שבאמת אין ראיה משם, שלשיטה זו אין הליבון מחדש את תשמיש הכלי אלא
שורף את האיסור במקומו. ולכן הראיה שכלים חדשים צריכים טבילה היא מעצם הסברא
שיצאו מטומאת הגוי לקדושת ישראל. אבל הרמב”ם בפ”ז ממאכלות אסורות שפסק
ככלי שהליבון הוא עד שתינשור קליפתו, כתב בהלכה ה’ שהטבילה היא לטהרן מגיעולי
נכרים.

ונראה שזו היא דעת ר’ אביגדור כ”ץ שהובא בהגהות מימוניות (שם ס”ק ה’), שאם מלבנו
עד שאם ישים עליו קש יהיו ניצוצות ניתזין ממנו סגי בכך. שלדעתו הליבון הוא כדי
לשרוף את האיסור במקומו ואם קש נשרף במגע הכלי, ודאי שכל אוכל איסור הדבוק בו
והבלוע בו כבר נשרף. אלא שמהמשך דבריו משמע שלא אמר דין זה אלא בהיתרא בלע
זו”ל שם:

”דאל”כ אותו טרפ”א שאופין תחתיו פשטידא ומלבנין אותה לאפות אח”כ
פלדון תחתיו, אם היה צריך ללבנה עד שיהיו ניצוצות ניתזין היה מתקלקל
לגמרי”.

וגם הרמ”א (או”ח סי’ תנ”א סעיף ד’) כתב שנוהגים כסברא זו רק בדבר הצריך הגעלה.
וביאור הדברים נראה דלעולם לא פסקו הפוסקים כירושלמי נגד הכלי. ולכן או שמכירא
להו שניצוצות ניתזין היינו ממש קליפתו נושרת, ולא פליגי, או שפסקו כבבלי. ואם נימא
שחד שיעורא הוא, ניצוצות ניתזין ונשירת קליפת הכלי, י”ל דתרוייהו איכא בליבון,
מחמת שקליפתו נושרת מתחדש תשמיש הכלי, ומחמת שניצוצות ניתזין נשרף כל
האיסור במקומו. ולפי”ז י”ל בפשיטות שבאמת לצורך שריפת האיסור היה די בקש נוגע
בו ונשרף, אבל כדי לחדש את תשמיש הכלי צריך שתהא קליפתו נושרת והיינו שיעורא
דניצוצות ניתזין מגוף הכלי. ולכן בהיתרא בלע, שאין צורך לחדש את תשמיש הכלי,
שהרי די בהגעלה, די רק בשריפת האיסור שהיא בקש נוגע ונשרף, כדעת ר’ אביגדור.
ומינה שבכל מקום שדי בהגעלה, ורוצה להכשיר על ידי היסק הכלי עצמו די בהיסק דקש
נוגע ונשרף. ובזה מיושב מנהגינו להכשיר בקש נוגע ונשרף רק כלים הצריכים הגעלה,
הן אם נימא שר’ אביגדור פסק כירושלמי נגד הבבלי, ואנן קי”ל כבבלי, והן אם נימא שגם
לשיטתו לא פליגי ומעם הירושלמי שצריך ניצוצות ניתזין מגוף הכלי הוא רק כדי לחדש
את תשמיש הכלי, אבל בהיתרא בלע אין צורך בכך.

אבל יש לומר דלשיטת הירושלמי באיסורא בלע צריך לשרוף את האיסור עד כדי כך
שיהיו ניצוצות ניתזין מגוף הכלי, ולא ישאר שום זכר מן האיסור, וכמו שהחוש מוכיח
שאם מלבנים את הכלי כך, מתחדש מראהו לגמרי, ולא יוכר שהשתמשו בו קודם. אבל

קו ב י ש פ ת י כ ה ן

בהיתרא בלע אין צורך לשרוף את האיסור עד כדי כך, אלא די אם יפקע ממנו שם אוכל ויהיה אפר, והפסד האוכל באופן זה לא גרע מפליטתו על ידי הגעלה. ויש לומר שכן היא דעת הש"ך (יו"ד סי' קכ"ז ס"ק י"ז), שכתב שאם מלבן המקום שבלע איסור בלבד די בכך כדי להשתמש בכלי שלא על ידי האור, ורק אם רוצה להשתמש בו על ידי האור צריך ליבון כולו, כמו שהבאנו בשמו לעיל. וכיאר דבריו י"ל דפסקינן גם כמו הירושלמי וגם כמו הכבלי. ולכן אם מלבן במקום בליעת האיסור, נשרף כל האיסור ונמחה זכרו, ודי בכך למכואר בירושלמי, אבל הרי צריך גם חידוש תשמיש הכלי, כמכואר בכבלי, ולכן צריך ליבון כולו ונשירת כל קליפתו. וחידוש הש"ך שחידוש תשמיש הכלי צריך דווקא אם רוצה להשתמש בו שוב באור, ומן הטעם שביארנו שבשימוש באור עצם הכלי הוא המבשל ואינו רק כלי קיבול לבישול. וכשרוצה להשתמש בכלי שימוש באור צריך לחדש את תשמישו כדי להתירו. אבל לצורך שימוש שלא על ידי האור, לזה צריכים רק שריפת האיסור, כדי שלא יפלט לתוך התבשיל, ולזה די בליבון במקומו, אלא שבאיסורא בלע יש ללבן כך שניצוצות ניתזין מגוף הכלי.

ויש להביא ראיה שמש"כ ר' אביגדור שסני בניצוצות ניתזין מן הקש הנוגע בכלי אינו ביאר בדברי הירושלמי דניצוצות ניתזין, אלא שהם דברי עצמו גבי היתרא בלע או במקום שסני בהגעלה. דהנה במרדכי שלהי מסכת עבודה זרה (סי' תת"ס) איתא:

"ואומר ר"י דאותם שהם בלועות מאיסור כגון הני סכינים וכו' אז צריך ליבון דנשירת קליפתן, שקליפתן אינה עוברת בלא ליבון גדול, אבל אותם הבלועות היתר כגון של חלב שצריכים ללבנה כדי לאפות תחתיהם פשטידא של בשר או איפכא, אז אין צריכין ליבון גדול דנשירת קליפה אלא רק עד שתהא יד סולדת בו משני עבריה וגם רגילים לבדוק על ידי נתינת קש עליה מבחוץ לאות אם הקש נשרף בהכי מגי וכו' והא לא גרע אותו ליבון מהגעלה".

ונראה שמקור המנהג דקש נוגע ונשרף הוא מדברי ר' אביגדור הנ"ל, ואם זה פירוש דברי הירושלמי הרי אין זה מנהג אלא מעיקר הדין. וכן משמע מהאגור שהביא הרא"ם בתשובה מ"ג, שקש נשרף הוא רק מנהג, וכן פסק בשו"ע הרב, שמעיקר הדין די ביד סולדת מבחוץ.

ויש בכך נפ"מ לדינא, גם לכתחילה. דאם הא דקש נשרף הוא מדברי הירושלמי, ופסקינן כך לגבי היתרא בלע, צריך שקש הנוגע בכלי ישרף מיד עם נגיעתו, שהרי זהו עניין ניצוצות ניתזין ממנו שכתוב בירושלמי, לדרך זו. אבל אם זו רק חומרא כדי להבטיח שבאמת נשרף האיסור הבלוע, הן די בכך שהקש נשרף רק לאחר שיהוי זמן, כי אם נשרף הקש מבחוץ ודאי שכל האוכל הבלוע בכלי הפך לאפר וכן משמע משו"ת הרא"ם הנ"ל שדי בקש נשרף בשיהוי זמן, שכתב שהיו כורכין חוט סביב הכלי וממתנין עד שישרף, והיינו מעמא שאין זה פירוש לניצוצות ניתזין שבירושלמי אלא חומרא מן המנהג.

וממש"כ הר"י במרדכי שם שביד סולדת מבחוץ לא גרע מהגעלה, י"ל הטעם על פי מש"כ זקני הגה"ק בעל אבני נזר זצ"ל (או"ח ח"ב סי' שס"ח) בביאר דברי הרב מלאדי בשו"ע שלו (או"ח סי' תנ"א ס' ח') וז"ל שו"ע הרב שם:

קוּבֵץ שֵׁפֵתֵי כֹהֵן

"והיסק חיצון אינו מועיל כלום מן התורה שהרי האיסור נשתמש ונבלע בפנימית הכלי וצריך להפליטו ג"כ דרך פנימית הכלי דכבולעו כך פולטו כמו שיתבאר, וכשמסקו מבחוץ אין האיסור נפלט דרך פנימית הכלי על ידי היסק חיצוני זה".

וזיאר באבני נזר דס"ל דהאש טבעו להמשיך אליו הבליעה מכלי וכמו שצלי מתכשר בלא מליחה שהאש שואב הדם. וכתב שהש"ך שהבאנו לעיל דס"ל כרא"ה שעניין ליבון אינו מה שמפליט האיסור אלא מה ששורפו במקומו, חולק על זה. ולכן נראה לומר שהפוסקים דס"ל שביד סולדת מבחוץ לא גרע מהגעלה, ודרי הגעלה ענינה שהפליטה האיסור, ס"ל שגם הליבון הפליט האיסור, וליבון קל מפליט כמו הגעלה, וזהו כדברי העט"ז שהביא הש"ך. אבל הרמ"א בשו"ע לא הזכיר דבר זה, ונראה שס"ל שעניין ליבון אינו הפלטה אלא שריפת האיסור במקומו, ואם ליבון חמור אינו מפלוט האיסור, גם ליבון קל אינו מפליטו, ולכן צריך בליבון קל גם חום כזה וגם שיהיו זמן כזה כדי שישרף האיסור ויפקע ממנו שם אוכל, והיינו, לפי המנהג, שבמשך שיהיו הזמן הזה קש שיגע בכלי ישרף.

ולכל השיטות הנ"ל אין נפ"מ באיזה חום נבלע האיסור בכלי. שכן כל כלי שתשמישו באור, לא יתכן שמשתמשים בו בחום כזה שקליפתו נושרת, ואפילו לא בחום שמפסיד המאכל לגמרי, דלאו בשופטני עסקינן שמפסידין המאכל תוך כדי בישולו, ומ"מ צריך ליבון חמור באיסורא בלע, עד שתהא קליפתו נושרת.

ולכן תנורים שלנו אף שאין צולים ואופים בהם בדפנות התנור ממש, מ"מ פעמים רבות נופל הדבר הנאפה לקרקע התנור, או נוגע בדפנות, וקים לן דאין הולכים בפסח אחר רוב תשמיש כלי החמץ כמבואר בטושו"ע (סי' תנ"א), וכ"כ קים לן שחמץ נחשב איסור לעניין איסורא בלע, ולכן אפשר להכשירם דווקא בליבון חמור שתהא קליפתו נושרת או שיהיו ניצוצות ניתזים מהם. אבל במקום שאפשר להכשירם על ידי ליבון קל, די שיהיה קש הנוגע בהם נשרף מחמת שיהיו זמן היסקן ואין צורך שיהיו חמים עד כדי כך שישרף בנגיעתו בהם מיד.